

Process- och planeringsenheten

Vägledning om mindre tvärvillkorsöverträdelser 2009

Denna vägledning ska underlätta enhetlig tillämpning av begreppet ”mindre överträdelse” i tvärvillkorssammanhang. Vägledningen riktar sig till kontrollpersonal vid kommuner, länsstyrelser, Livsmedelsverket och Jordbruksverket och till länsstyrelsernas beslutsfattare i tvärvillkorsärenden. Vägledningen innehåller exempel på överträdelser som Jordbruksverket anser vara mindre. Det utesluter inte att kontrollmyndigheterna hittar andra exempel på mindre överträdelser.

1. BAKGRUND

Enligt rådets förordning (EG) nr 73/2009 (som bl.a. handlar om direktstöd och tvärvillkor) kan jordbrukaren slippa avdrag på stöden om en tvärvillkorsöverträdelse är ”mindre”. Det framgår inte klart av vare sig rådsförordningen eller kommissionens förordning (EG) nr 796/2004 (som bl.a. innehåller tillämpningsregler för kontroller och beräkning av avdrag vid överträdelser) vad som konkret avses med mindre överträdelse. Däremot framgår tydligt att uppföljning ska ske i någon form, och en längsta tidsfrist för uppföljningen finns. Utdrag ur förordningstexterna finns i bilaga 1.

Varje medlemsstat får själv välja om landet vill använda sig av den möjlighet som finns i rådsförordningen. I Sverige är ”mindre överträdelse” införd via 1 kap. 35 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:85) om direktstöd.

Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling ger inte förrän 2010 motsvarande möjlighet. Det innebär att även om en mindre överträdelse leder till 0 % avdrag på jordbrukarens gårdsstöd och andra direktstöd 2009 ska samma överträdelse leda till 1 % avdrag på jordbrukarens miljöersättningar och kompensationsbidrag. Det innebär dessutom att begreppet mindre överträdelse inte är tillämpligt på extra tvärvillkor för miljöersättningar förrän 2010.

2. BRISTER SOM JORDBRUKAREN INTE RÅDER ÖVER

För att en överträdelse av tvärvillkoren ska motivera avdrag på jordbrukarens stöd ska överträdelsen enligt kommissionens förordning (EG) nr 796/2004 bero på antingen försummelse (artikel 66) eller avsiktlighet (artikel 67) från jordbrukarens sida. Det kan i enstaka fall förekomma att kontrollanten konstaterar brister som inte kan sägas bero på vare sig försummelse eller avsiktlighet. I sådana fall saknas juridisk grund för att göra avdrag på jordbrukarens stöd. Det kan t.ex. handla om extremt väder eller en olycka som har orsakat förhållanden som jordbrukaren på kort sikt inte kan påverka, eller att jordbrukaren i rätt tid har gjort allt vad som rimligen kan begäras för att uppfylla reglerna men att dröjsmål hos annan part har orsakat att jordbrukaren inte kunnat åtgärda bristen före kontrolltillfället.

Force majeure eller exceptionella händelser enligt artikel 31 rådets förordning (EG) nr 73/2009 ska jordbrukaren anmäla skriftligt till länsstyrelsen inom 10 arbetsdagar från den tidpunkt hon/han är i stånd att göra detta. Om en kontroll av tvärvillkor infaller innan 10-dagarsfristen har gått ut ska brister som uppstått som en direkt följd av den exceptionella händelsen normalt sett inte behandlas som försummelser. Kontrollantens möjlighet att notera en brist som ”icke-försummelse” får inte användas om bristen beror på att jordbrukaren har dröjt för länge med att aktivt agera själv och därför hamnat i den uppkomna situationen.

Kontrollanten ska i text dokumentera även denna typ av brister, men på ett sätt som leder till att de i kontrollprotokoll/checklistor och IT-systemen **inte** framstår som försummelser. Av texten ska framgå på vilka grunder kontrollanten bedömer att bristen inte beror på försummelse. Jordbruksverket har för avsikt att successivt bygga in möjligheter att i de olika IT-systemen för kontrollresultat registrera ”icke-försummelser” så att de kan följas upp i statistik och vid revisioner.

Exempel på brister som **inte** ska betraktas som försummelse eller avsiktlighet, förutsatt att samtliga i respektive exempel uppräknade villkor är uppfyllda:

- Ett djur, eller högst en procent av djuren om besättningen är större än 100 djur, har tappat båda öronbrickorna. Märkning, journalföring och rapportering till centrala register är bra skött i besättningen. De tillfälligt omärkta djuren går att identifiera med hjälp av t.ex. stalljournalen. Jordbrukaren har beställt nya öronbrickor innan länsstyrelsen aviserade kontrollen men brickorna har inte hunnit komma till gården än. Kontrollanten har via IT-systemet Regina försäkrat sig om att öronbrickorna verkligen är beställda.
- Fungerande djurstall eller ligghall har funnits men har genom brand eller annan olyckshändelse nyligen blivit obrukbar. Djurhållaren har inte haft en rimlig chans att hinna inhysa djuren hos grannar före kontrolltillfället, men har en godtagbar lösning på gång inom kort. Djuren har tillgång till foder och vatten i tillräcklig utsträckning och far inte illa av den tillfälliga bristen på byggnad.
- Hög koncentration av gödsel, avloppsslam eller växtskyddsmedel har hamnat på en liten yta på grund av att redskap för transport och/eller spridning genom olyckshändelse har sprungit läck eller vält. Jordbrukaren har snabbt gjort vad som kan anses rimligt för att minimera de miljö- och hälsorisker som uppstått på grund av olyckshändelsen. Olyckshändelsen får inte bero på bristfälligt handhavande, underhåll eller skötsel från jordbrukarens sida.
- Jordbrukaren har använt foder från en anläggning som inte är registrerad i foderanläggningsregistret, men har inte haft en rimlig chans att inse att just den anläggningen inte var registrerad. Leverantören av fodret har registrerat minst en foderanläggning och går därmed för en utomstående att söka fram bland de begränsade uppgifter i foderanläggningsregistret som visas via Internet. Däremot går det inte via Internet att inse att leverantören borde ha registrerat flera anläggningar, eftersom inte fastighetsbeteckningar visas där.

3. DOKUMENTATION I KONTROLLPROTOKOLL/CHECKLISTOR

I bedömningsdelen av 2009 års kontrollprotokoll och checklistor ska inspektören/kontrollanten/djurskyddshandläggaren markera med ”Ja” eller ”Nej” om en

tvärvillkorsöverträdelse bedöms som mindre eller inte. Samma förfarande gäller oavsett om jordbrukaren har en eller flera mindre tvärvillkorsöverträdelser inom samma eller flera tvärvillkorsområden.

Även om överträdelserna bedöms som mindre måste de graderas med bedömningsvärden enligt punkt C. i avsnitt 4 nedan. Graderingen behövs för att överträdelserna ska få genomslag på miljöersättningar och kompensationsbidrag, eftersom begreppet mindre överträdelse inte gäller för landsbygdsprogrammet förrän 2010.

För en del tvärvillkor finns i årets bedömningsmatriser i kontrollinstruktionerna en kolumn med kriterier för mindre överträdelser. Med undantag för länsstyrelsernas kontroller av skötselkrav ska överträdelser av den graden ges bedömningsvärde 1, i kombination med ett kryss för "Ja" vid "Mindre överträdelse". För länsstyrelsernas kontroll av skötselkraven för jordbruksmark framgår av kontrollinstruktionen för arealbaserade kontroller vad som gäller.

4. KRITERIER FÖR MINDRE ÖVERTRÄDELSER

En överträdelse kan betraktas som mindre endast om kontrollanten vid kontrolltillfället bedömer att överträdelserna

- A. inte utgör en direkt risk för människors eller djurs hälsa, och
- B. med hänsyn till dess allvar och omfattning kan betraktas som så försumbar att det är oskäligt med avdrag på jordbrukarens stöd, och
- C. leder till 1 % avdrag men inte mer vid användning av ordinarie bedömningsvägledning.

Punkt A. innebär att begreppet mindre överträdelse inte är tillämpligt t.ex. när jordbrukaren har hanterat farliga ämnen på ett sätt som gjort att livsmedel eller foder direkt riskerat att bli hälsovådligt eller när djur har fått så lite eller dåligt foder att deras hälsa har utsatts för direkt risk. Överträdelser avseende märkning, journalföring och CDB-rapportering av djur kan inte heller betraktas som mindre.

Punkt B. innebär att överträdelserna ska ha utgjort en så liten risk med hänsyn till målet för den bestämmelse som har överträtts att det framstår som rimligt att helt avstå från avdrag på jordbrukarens stödbelopp.

Punkt C. innebär att det genomsnittliga bedömningsvärdet för allvar, omfattning och varaktighet högst får vara 1,5 eftersom högre genomsnitt än så leder till mer än 1 % avdrag. Kombinationer av bedömningsvärden som kan vara aktuella är därmed:

- Tre ettor eller två ettor och en tvåa i fall när alla tre kriterierna bedöms, t.ex. för djurskydd.
- Två ettor eller en etta och en tvåa i fall där två av kriterierna bedöms, t.ex. för flertalet kontrollpunkter om avloppsslam.
- En etta i fall där endast ett av kriterierna bedöms t.ex. för vissa av skötselkraven för jordbruksmark.

5. KOMMUNICERING OCH UPPFÖLJNING

Kontrollmyndigheten ska på lämpligt sätt säkerställa att jordbrukaren upphör med de mindre överträdelserna, och i möjligaste mån åtgärdar dem. Uppföljningen får göras på olika sätt beroende på i vilken av följande två kategorier överträdelsen passar in. Exempel på kommuniceringstexter finns i bilaga 2.

Om jordbrukaren har en blandning av mindre och ”normala” överträdelser kommer det att bli avdrag på alla stöd även om jordbrukaren väljer att snabbt åtgärda de mindre överträdelserna. Det kan ändå finnas ett intresse för jordbrukaren att få chans att åtgärda de mindre överträdelserna, eftersom det i så fall inte räknas som upprepning om kontrollmyndigheten senare inom en treårsperiod hittar överträdelser igen inom samma krav.

Kategori 1: Mindre överträdelse som kan åtgärdas inom viss tid

För att en konstaterad överträdelse ska höra hemma i denna kategori ska den utöver kriterierna i avsnitt 4 ovan även bedömas som möjlig att åtgärda inom rimlig tid.

Exempel på överträdelser som bör betraktas som mindre i kategori 1:

- En otillåten påverkan i ett Natura 2000-område omfattar mindre än 10 m² eller 5 % av området och är möjlig att åtgärda snabbt.
- Foder till idisslare innehåller fiskmjöl, men inget tyder på att det fodret har använts.
- Larm i stall med kalvar saknas, men det har inte vistats kalvar i stallet vid tidpunkter då ett fel på ventilationssystemet skulle medfört risk för djurlidande.
- Skiljeväggarna mellan kalvboxar är inte genombrutna men kalvarna får kontakt via boxfronten.
- Stark igenväxning av betesmark eller sly och buskar på åkermark förekommer på högst 0,10 hektar per skifte.

Fler exempel kan finnas.

Kontrollmyndigheten bestämmer när överträdelsen ska vara åtgärdad efter en riskbedömning och med hänsyn tagen till vad som är rimligt i det enskilda fallet. Åtgärdandet ska enligt EG-bestämmelserna vara utfört senast vid utgången av påföljande år, dvs. för överträdelser som konstateras 2009 måste åtgärdandet vara utfört senast vid utgången av 2010. De flesta små brister är lätt åtgärdade och normalt sett är det bra för både jordbrukarna och myndigheterna att ärendena får ett snabbt avslut. Om inte leveranstider eller andra skäl som jordbrukaren själv har svårt att påverka motiverar något annat rekommenderar Jordbruksverket att kontrollmyndigheterna ger jordbrukaren en tidsfrist på tre veckor räknat från när myndigheten skickar ut meddelandet om att mindre överträdelser har konstaterats.

Förutsatt att jordbrukaren åtgärdar överträdelsen och styrker detta på det sätt som kontrollmyndigheten har meddelat leder överträdelsen inte till avdrag på direktstöden. Sättet att styrka åtgärden ska innefatta någon form av läsbar dokumentation, eller bilder som kan jämföras med kontrollantens foton av hur det såg ut vid kontrolltillfället. Om jordbrukaren inte kan styrka åtgärden på ett tillfredsställande sätt bör ett uppföljande besök göras.

Jordbruksverket har utformat rutinerna kring mindre överträdelser utifrån antagandet att de flesta jordbrukare väljer att åtgärda bristerna för att därmed slippa avdrag på vissa stöd. Om jordbrukaren inte åtgärdar överträdelsen och i rätt tid styrker att detta är gjort faller

överträdelsen inte längre inom begreppet ”mindre”. Noteringarna i kontrollprotokoll / checklistor och IT-system måste då ändras och länsstyrelsen ska sedan, baserat på befintliga uppgifter från kontrolltillfället, fatta beslut om avdrag med 1 % enligt de ordinarie bedömningsvärdena i ärendet. Om utbetalning redan har skett ska länsstyrelsen fatta nytt utbetalningsbeslut och återkräva 1 % av jordbrukarens direktstödsbelopp. Länsstyrelsen får inte stoppa en utbetalning eller fatta tvärvillkorsbeslut i de fall icke färdigutredda tvärvillkorskontroller är det enda som återstår före utbetalningsbeslut i ett stödärende. Om utredningen senare visar att avdrag ska göras får det bli i form av återkrav.

Kategori 2: Mindre överträdelse som inte går att åtgärda

En konstaterad överträdelse i denna kategori är en försummelse som det är för sent att rätta till men som ändå är liten enligt kriterierna i avsnitt 4 ovan.

Exempel på överträdelse som bör kunna betraktas som mindre i denna kategori:

- Växtskyddsmedel har använts i för hög dos, men dosen har överskridit den tillåtna med högst 10 %.
- Halm har bränts på åkermark efter skörd, men den areal som påverkats av halmbränningen är högst 0,10 hektar.

Uppföljningen av ärenden i denna kategori kan bestå av riktad information till jordbrukaren om just de regler som hon/han har överträtt, samt att detta jordbruksföretag ges en något högre vikt i kommande års riskanalys för det aktuella tvärvillkoret.

Denna vägledning har beslutats av avdelningschefen Birgitta Ek. Per Folkesson har varit föredragande.

Birgitta Ek

Per Folkesson

BILAGA 1 – EG-FÖRORDNINGSTEXTER

1. Utdrag ur artikel 24.2 rådets förordning (EG) nr 73/2009

”I vederbörligen motiverade fall får medlemsstaterna besluta att inte tillämpa någon minskning när en överträdelse betraktas som mindre mot bakgrund av dess allvar, omfattning och varaktighet. Överträdelser som utgör en direkt folk- eller djurhälsorisk ska emellertid inte betraktas som mindre.

Om jordbrukaren inte vidtar omedelbara åtgärder för att hejda den konstaterade överträdelsen, ska den behöriga myndigheten göra vad som krävs, i tillämpliga fall begränsat till en administrativ kontroll, för att säkerställa att jordbrukaren åtgärdar de aktuella konstaterade överträdelserna. Jordbrukaren ska informeras om de mindre överträdelser som konstaterats och om de korrigeringsåtgärder som ska vidtas.”

2. Utdrag ur kommissionens förordning (EG) nr 796/2004

Hänvisningarna nedan till artikel 7.2 i rådets förordning 1782/2004 kommer så snart EU-kommissionen hunnit uppdatera kommissionens tillämpningsförordning 796/2004 att ersättas med hänvisningar till artikel 24.2 i den nya rådsförordningen 73/2009. Uppdateringen kommer att gälla retroaktivt fr.o.m. den 1 januari 2009.

Artikel 48.2: ”Jordbrukaren ska inom tre månader efter datumet för kontrollen på plats informeras om de brister som upptäckts.

Om inte jordbrukaren omedelbart åtgärdar de brister som konstaterats enligt artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1782/2003 ska jordbrukaren informeras om att korrigeringsåtgärder kommer att vidtagas enligt den bestämmelsen inom den tidsfrist som anges i första stycket....”

Artikel 66.2b: ”När en medlemsstat använder sig av möjligheten att betrakta en överträdelse som mindre, i enlighet med andra och tredje stycket i artikel 7.2 i förordning (EG) nr 1782/2003, och jordbrukaren inte har åtgärdat situationen inom en angiven tidsfrist, ska en minskning tillämpas.

Tidsfristen ska bestämmas av den behöriga myndigheten och inte vara senare än utgången av det år som följer efter det år då oegentligheterna konstaterades.

Överträdelsen ska inte betraktas som mindre och en minskning med åtminstone 1 % i enlighet med punkt 1 ska tillämpas.

Dessutom ska en överträdelse som har betraktats som mindre och som har åtgärdats av jordbrukaren inom den angivna tidsfristen i första stycket inte betraktas som en överträdelse enligt punkt 4.”

BILAGA 2 – EXEMPEL PÅ BREVTEXTER TILL BERÖRDA JORDBRUKARE

Följande är allmänt hållna exempel på texter till brev som lämpligen skickas ut av kontrollmyndigheten tillsammans med övrig kommunikation av kontrollresultatet. Avsikten är att visa vad jordbrukaren i praktiken behöver göra för att slippa avdrag på direktstöden efter att ha fått en tvärvillkorsöverträdelse klassad som ”mindre”. Varje kontrollmyndighet får utforma sin egen text. I själva tvärvillkorsärendet finns ingen skyldighet för jordbrukaren att rätta till en mindre överträdelse. Det är ett frivilligt erbjudande – rätta till bristen och slipp avdrag eller låt saken bero och ta den ekonomiska konsekvensen av det. Nedanstående texter är därför inte avsedda att betraktas som beslut, bara information med tillhörande erbjudande. Att det sedan enligt svenska miljö-, hälso- eller djurskyddsbestämmelser kan bli aktuellt med beslut som inte har med stöden att göra är en annan sak.

1. Brev om mindre överträdelser som kan åtgärdas inom viss tid – endast mindre överträdelser finns hos jordbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län / Miljökontoret i xxx kommun hittade vid kontrollbesök den dd månad 2009 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Förutsatt att inga andra tvärvillkorsöverträdelser konstateras under året kan du slippa avdrag på vissa stöd om du skickar in xxxx (*kontrollmyndigheten får själv utforma texten om vilken slags styrkande dokument man vill ha in*) som styrker att du har åtgärdat bristen/bristerna.

- Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. ”Skiljeväggarna mellan kalvboxarna var helt täta. Skiljeväggarna måste vara genombrutna på ett sätt som medger ögonkontakt och beröring mellan kalvarna. För att uppfylla svenska djurskyddsbestämmelser måste skiljeväggarna vara täta upp till 0,80 meters höjd. Genombrytningen får därför inte göras längre ned än 0,80 meter över kalvboxarnas golv.”)
- Beskrivning av överträdelse nr 2 (t.ex. ”På betesmarksskifte 3 A fanns 0,08 hektar stark igenväxning som måste tas bort.”)
- Beskrivning av överträdelse nr 3 o.s.v.

Dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade ska du skicka in till länsstyrelsen/kommunen senast den dd månad 200x. Om inte länsstyrelsen/kommunen senast detta datum får in dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade kommer avdraget på ditt direktstöd att bli minst 1 %.

Möjligheten att slippa avdrag gäller **inte** för miljöersättningar och kompensationsbidrag även om du kan styrka att tvärvillkorsöverträdelsen är åtgärdad. Möjligheten att slippa avdrag 2009 gäller endast för gårdsstöd, handjursbidrag, stöd för kvalitetscertifiering, energigrödor, proteingrödor, kontrakterad stärkelsepotatis samt stöd till mervärden i jordbruket.

2. Brev om mindre överträdelser som inte kan åtgärdas – endast mindre överträdelser finns hos jordbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län / Miljökontoret i xxx kommun hittade vid kontrollbesök den dd månad 2009 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av

tvärvillkor. Förutsatt att inga andra tvärvillkorsöverträdelser konstateras under året kan du slippa avdrag på vissa stöd eftersom överträdelserna bedöms som liten. Kontrollmyndigheterna kommer dock i riskanalysen inför framtida kontroller att väga in det faktum att du inte har följt tvärvillkoren fullt ut.

- Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. "Du använde för hög dos av växtskyddsmedlet xxx, men dosen översteg den tillåtna med högst 10 %.")
- Beskrivning av överträdelse nr 2 (t.ex. "Du hade bränt halm på åkermark efter skörd, men den av halmbränning påverkade arealen var högst 0,10 hektar.")
- Beskrivning av överträdelse nr 3 o.s.v.

Möjligheten att slippa avdrag för mindre tvärvillkorsöverträdelser gäller **inte** för miljöersättningar och kompensationsbidrag. Möjligheten att slippa avdrag 2009 gäller endast för gårdsstöd, handjursbidrag, stöd för kvalitetscertifiering, energigrödor, proteingrödor, kontrakterad stärkelsepotatis samt stöd till mervärden i jordbruket.

3. Brev om mindre överträdelser som kan åtgärdas inom viss tid – även andra överträdelser finns hos jordbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län / Miljökontoret i xxx kommun hittade vid kontrollbesök den dd månad 2009 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Eftersom även tvärvillkorsöverträdelser som inte kan klassas som mindre har konstaterats kommer det att bli avdrag på dina stöd. Men om du skickar in xxxx (*kontrollmyndigheten får själv utforma texten om vilken slags styrkande dokument man vill ha in*) som styrker att du har åtgärdat bristen/bristerna slipper du risken att de utgör underlag för upprepningsberäkning om samma eller liknande brist konstateras inom en treårsperiod.

- Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. "Skiljeväggarna mellan kalvboxarna var helt täta. Skiljeväggarna måste vara genombrutna på ett sätt som medger ögonkontakt och beröring mellan kalvarna. För att uppfylla svenska djurskyddsbestämmelser måste skiljeväggarna vara täta upp till 0,80 meters höjd. Genombrytningen får därför inte göras längre ned än 0,80 meter över kalvboxarnas golv.")
- Beskrivning av överträdelse nr 2 (t.ex. "På betesmarksskifte 3 A fanns 0,08 hektar stark igenväxning som måste tas bort.")
- Beskrivning av överträdelse nr 3 o.s.v.

Dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade ska du skicka in till länsstyrelsen/kommunen senast den dd månad 200x. Om inte länsstyrelsen/kommunen senast detta datum får in dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade kommer en liknande överträdelse som konstateras vid en framtida kontroll att betraktas som en upprepning, vilket leder till högre avdragsprocent på stöden.

4. Brev om mindre överträdelser som inte kan åtgärdas – även andra överträdelser finns hos jordbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län / Miljökontoret i xxx kommun hittade vid kontrollbesök den dd månad 2009 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Eftersom även tvärvillkorsöverträdelser som inte kan klassas som mindre har

konstaterats kommer det att bli avdrag på dina stöd. För följande mindre överträdelser slipper du risken att de utgör underlag för upprepningsberäkning om samma eller liknande brist konstateras inom en treårsperiod. Kontrollmyndigheterna kommer dock i riskanalysen inför framtida kontroller att väga in det faktum att du inte har följt tvärvillkoren fullt ut.

- Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. ”Du använde för hög dos av växtskyddsmedlet xxx, men dosen översteg den tillåtna med högst 10 %.”)
- Beskrivning av överträdelse nr 2 (t.ex. ”Du hade bränt halm på åkermark efter skörd, men den av halmbränning påverkade arealen var högst 0,10 hektar.”)
- Beskrivning av överträdelse nr 3 o.s.v.